

Investigating the Relationship between Creativity and Personality Traits with Academic Progress of Secondary School Students in Rudan County

Mahdieh Ospid ^{1*}, Mohamad Raesi ², Abdollah Irani ³

1 Undergraduate Student of Counseling, Farhangian University, Fatemeh Al-Zahra Campus, Bandar Abbas

2 Master's degree student in Educational Psychology, Bushehr Persian Gulf University

3 Bachelor of Educational Sciences, Farhangian University, Shahid Beheshti Campus, Bandar Abbas

* **Corresponding author: Undergraduate Student of Counseling, Farhangian University, Fatemeh Al-Zahra Campus, Bandar Abbas**

Received: 2020-05-05

Accepted: 2020-05-12

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationship between creativity and personality traits with students' academic achievement. The statistical population of this study included all students of the second grade of primary education in Rudan city in the academic year of 2009-2010, which consisted of 1285 people. The statistical sample of the study was estimated to be 352 people using stratified random method based on Cochran's formula. This study was performed using descriptive correlation and to collect data from three standard questionnaires of personality traits (McCray and Costa, 1985), academic achievement (Fam and Taylor, 1999) and creativity (Torrance, 1962). Pierce's correlation coefficient was used to analyze the data. The results showed that there is a positive and significant relationship between creativity and personality traits with students' academic achievement at the level of less than 0.05. . There is a positive and significant relationship between the components of creativity (fluidity, expansion, initiative and flexibility) with students' academic progress at the level of less than 0.05. There is a positive and significant relationship between the dimensions of extroverted personality traits, flexibility, compassion and conscientiousness with students' academic achievement at the level of less than 0.05. On the other hand, there is a negative and significant relationship between the psychological component and students' academic achievement.

Keywords: Creativity, Personality traits, Academic achievement, Academic motivation, Students

بررسی رابطه خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان رودان

مهديه اوسپيد^{۱*}، محمد رئيسی^۲، عبدالله ايراني^۳

^۱ دانشجوی کارشناسی مشاوره، دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا بندرعباس

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه خلیج فارس بوشهر

^۳ کارشناسی علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید بهشتی بندرعباس

* نویسنده مسئول: مهديه اوسپيد، کارشناسی مشاوره، دانشگاه فرهنگیان پردیس فاطمه الزهرا بندرعباس، -
abdollahirani69@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۲۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۱۶

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان رودان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بودند که از ۱۲۸۵ نفر تشکیل شده بودند. نمونه آماری پژوهش با استفاده از روش تصادفی طبقه ای و بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۵۲ نفر برآورد شد. این بررسی به روش توصیفی از نوع همبستگی صورت گرفته و جهت جمع آوری داده ها از سه پرسش نامه استاندارد ویژگی های شخصیتی (مک کری و کاستا، ۱۹۸۵)، پیشرفت تحصیلی (فام و تیلور، ۱۹۹۹) و خلاقیت (تورنس، ۱۹۶۲) بهره گرفته شد و جهت تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید که نتایج حاصل نشان داد: بین خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین مؤلفه های خلاقیت (سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری) با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین ابعاد ویژگی های شخصیتی برون گرایی، انعطاف پذیری، دل پذیر بودن و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. از طرفی دیگر بین مؤلفه روان رنجوری با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: خلاقیت، ویژگی های شخصیتی، پیشرفت تحصیلی، انگیزش تحصیلی، دانش آموزان

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

کشورها از آموزش و پرورش توانمند، مؤثر و کارآمدی برخوردارند[۱]. یکی از واقعیت های مهم جهان هستی وجود تنوع در میان پدیده های عالم است. نه تنها گونه های مختلف جانداران و گیاهان با هم فرق دارند، بلکه اعضای هر گونه

امروزه نظام تعلیم و تربیت هر جامعه زیربنای توسعه اجتماعی- اقتصادی، سیاسی و فرهنگی آن جامعه به شمار می رود. بررسی عوامل پیشرفت جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این

نیز با یکدیگر متفاوت اند. انسان ها نیز مشمول همین قاعده اند. دانش آموزان از لحاظ توانایی های ذهنی، روش های آموختن، سبک و سرعت یادگیری، آمادگی، هوش و استعداد، شخصیت، علاقه و انگیزش نسبت به کسب دانش و انجام فعالیت های تحصیلی با هم تفاوت دارند. بنابراین، در نظر گرفتن تفاوت های فردی دانش آموزان در آموزش و برخورد متناسب با ویژگی های خاص آنها از وظایف مهم معلم است. نتایج پژوهش های انجام شده بر این حقیقت تاکید کرده اند که توجه به تفاوت های فردی یادگیرندگان از سوی معلمان در بهبود کیفیت یادگیری و افزایش سطح پیشرفت تحصیلی آنان بسیار تأثیر گذار است [۲].

مفهوم پیشرفت تحصیلی از مفاهیم بسیار اساسی روانشناسی تربیتی است. در همین راستا، موفقیت تحصیلی و عوامل موثر بر آن موضوعی است که همواره مورد توجه روانشناسان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت بوده است. چرا که همان طور که می دانیم بهبود کیفیت آموزشی و سرمایه گذاری بر روی منابع آموزشی و انسانی از عوامل مؤثر در توسعه همه جانبه کشورها محسوب می شود. در همین راستا پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نیز از جمله اهداف اساسی برنامه های آموزشی است [۳]. پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزشی است و بیانگر میزان دستیابی به استانداردها و اهداف آموزشی است. ربر^۱ (۱۹۸۵) و لادین^۲ (۱۹۶۷) پیشرفت تحصیلی را این گونه تعریف کرده اند: واژه پیشرفت تحصیلی به جلوه ای از جایگاه تحصیلی دانش آموز اشاره دارد، این جلوه ممکن است بیانگر نمره ای برای یک دوره یا میانگین نمرات در دوره های مربوط به یک موضوع یا میانگین نمرات دوره های مختلف باشد [۴].

برای پیشرفت تحصیلی ملاک های گوناگونی را می توان در نظر گرفت که مشهورترین آن، میانگین نمرات کلاسی می باشد. رادینگ^۳ (۲۰۰۱) معتقد است پیشرفت تحصیلی عبارتست از، آن مقدار از یادگیری که معمولاً در آزمون ها و امتحانات و همچنین در بحث های کلاسی و کارگروهی آشکار می شوند. همه این موارد اشاره به افرادی دارند که برای دستیابی به موفقیت انگیزه دارند، تکالیفی که انتخاب می کنند دارای سطح دشواری متوسط است، دارای اعتماد به نفس هستند، با پشتکار و پی گیری، شکست را نتیجه فقدان تلاش تلقی می کنند، اهداف طولانی مدت دارند، با اشتیاق و بلند پروازند و از آنچه که انجام می دهند احساس غرور می کنند [۵].

از آنجایی که شرط مهم برای رشد و شکوفایی هر جامعه ای وجود افراد آگاه، کارآمد و خلاق است، لذا پرورش و تقویت انگیزه پیشرفت سبب ایجاد انرژی و جهت دهی مناسب رفتار،

علاقیق و نیازهای افراد در راستای اهداف ارزشمند و معین می شود. انگیزش پیشرفت تحصیلی عبارت است از گرایشی همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارهای تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است [۶].

شاید بتوان شخصیت را اساسی ترین موضوع علم روان شناسی دانست؛ چرا که محور اساسی بحث در زمینه هایی مانند یادگیری، انگیزه، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات، هوش و مواردی از این قبیل است [۷]. شخصیت، مجموعه ای از ویژگی های روانی است که در فرد به صورت پایدار وجود دارد و بر رفتار و تفکر وی اثر گذار است. یا به عبارت دقیق تر شخصیت افراد ترکیبی از ویژگی های روانی است که ما برای مشخص کردن جایگاه آن شخص در طبقه بندی به کار می بریم [۸].

بدون شک یکی از مباحث اصلی و بنیادی علم روانشناسی، ویژگی ها و تیپ های شخصیتی می باشند. از آنجایی که این ویژگی ها زیر بنای نظام رفتاری افراد را تشکیل می دهند، پرداختن به این مقوله می تواند جنبه های خاصی از عملکرد افراد را در زمینه های مختلف روشن سازد [۹].

شخصیت نیز احتمالاً حدود و مرزهایی برای نوع یادگیری ایجاد میکند که این حدود ممکن است با شرایط و خواسته های محیطی انطباق یابد. شخصیت مجموعه ای از صفات هیجانی و رفتاری است که فرد را در زندگی روزمره اش احاطه و همراهی می کنند. به عبارت دیگر، شخصیت، خصوصیات مستمری است که فرد از طریق آن ها تعامل و سازگاری خود را با دیگران و محیط اجتماعی تنظیم می کند [۱۰]. شخصیت را شاید بتوان اساسی ترین موضوع علم روانشناسی دانست زیرا محور اساسی بحث در زمینه هایی مانند یادگیری، انگیزه، ادراک، تفکر، عواطف و احساسات، هوش و مواردی از این قبیل است. به عبارتی، موارد فوق الذکر اجزای تشکیل دهنده شخصیت به حساب می آیند [۱۱]. از بین نظریه های مهم شخصیت می توان به الگوی پنج عاملی کاستا و مک کری^۴ (۱۹۹۲) اشاره کرد. این پنج عامل عبارتند از: روانرنجوری، برون گرایی، باز بودن به تجربه، توافق و وجدانی بودن که هر یک از این عوامل در بروز رفتارهای خاص دارای اهمیت می باشند.

با عنایت به مقدمه فوق محقق بر آن شد که در این پژوهش به خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی بپردازد.

علم حماسه ای است به دیرپایه ابدیت و زیبایی آفرینش، پاسدار معنویت های دیرینه، رشته استوار پیوند جانها و عامل لایزال معرفتها به دلهای مشتاقان در جوامع انسانها و آموزش و پرورش از اهمیت ویژه ای برخوردار است. این نهاد از مهمترین عوامل

هستند. از مهم ترین اهداف آموزش و پرورش این قرن خلاقیت است که یکی از ویژگی های ممتاز انسان به شمار می رود و همین عامل است که انسان را از ماشین و حیوان متمایز می سازد و یکی از عوامل پویایی و تکامل فرهنگی و صنعتی است. پیشرفت های سریع در عرصه ی تکنولوژی و وابستگی انسان به تکنولوژی خودکار توجه به نظام آموزشی را بیشتر می کند. در چنین وضعیتی نظام آموزشی زمانی می تواند در رسالتش موفق گردد که قادر به تربیت دانش آموزان خلاق باشد. گرچه برای آموزش خلاقیت راهکار ثابتی وجود ندارد اما شناسای عوامل موثر بر آن محیط هایی را که خلاقیت را بهتر رشد و شکوفا می سازد می تواند برنامه ریزان نظام آموزشی را طراحی فعالیت ها به آن ویژگی انسان یاری دهد. با توجه به این که خلاقیت امری اکتسابی است و به شخصیت فرد بستگی دارد بنابراین آگاهی از تفاوت های شخصیتی می تواند ما را در شناخت و ژرورش افراد خلاق یاری دهد [۱۲].

در مطالعه پیرامون خلاقیت، به دو نکته مهم زیر باید توجه داشت:

۱. اول آن که خلاقیت می تواند خلق اشکال یا صورت های جدیدی از ایده ها یا تولیدات کهنه باشد. در این صورت، اغلب فکرها و ایده های گذشته، اساس خلاقیت های تازه است.
۲. دوم این که خلاقیت امری انحصاری است و حاصل تلاش فردی و تنها یک موقعیت یا مسئله عمومی نیست؛ از این رو، فردی ممکن است چیزی را خلق کند که قبلاً هیچ گونه سابقه ذهنی از آن نداشته باشد؛ اگر چه آن چیز به صورت های مشابه یا کاملاً یکسان قبلاً توسط شخص دیگری و در موقعیت خاصی خلق شده باشد [۱۳].

بیان مسأله

یکی از مسائلی که از دیرباز ذهن اندیشمندان، روانشناسان و دانشمندان علوم انسانی را به خود مشغول نموده، چگونگی رشد و پرورش خلاقیت و ابتکار عمل در دانش آموزان، نوجوانان و جوانان می باشد. اصولاً یکی از شاخه های رشد و ابتکار هر کشوری شکوفایی و تجلی خلاقیت و ابتکار عمل به عنوان زیر ساخت آن جامعه می باشد. جوامعی که بتوانند خلاقیت نسل جوان را احیا و شکوفا سازند از میزان قابل توجه توسعه، رشد و شکوفایی عمل برخوردار خواهند شد و بالعکس به هر میزان که خلاقیت، پرورش و تعالی و شکوفا نشود رکورد عملی، صنعتی و فرهنگی را باید برای آن جامعه انتظار داشت.

دانش آموزان همگی قابلیت و توان آن را دارند که خلاق باشند و از لذت آفریدن چیزی بهره مند شوند. بدین منظور، نخست باید پایه ای محکم برای خلاقیت را در آنان پی افکند. گاه

رشد اجتماعی، اقتصادی و تربیتی در هر جامعه ای است و عامل رشد آگاهی و ساماندهی نیروی انسانی برای رشد و توسعه جوامع، نظام آموزش و پرورش است. در نظام آموزش و پرورش هر کشوری عوامل متعددی وجود دارند که در شکل، اهداف و کیفیت آن موثرند.

آموزش و پرورش نهادی اجتماعی است که از زندگی جمعی به وجود آمده و متأثر از محیط اجتماعی است. بنابراین، آموزش و پرورش پدیده ای اجتماعی است.

نظام آموزش و پرورش از عناصر مختلفی تشکیل شده که هر کدام از عناصر در پیش برد اهداف آن موثرند. معلم، به عنوان یکی از عناصر، اهمیت خاصی در نظام تعلیم و تربیت دارد. امروزه عقیده براین است که برای به حداکثر رساندن فرصتهای آموزش و یادگیری در فرآیند تعلیم و تربیت برای تمام فراگیران، باید سیاست گذاران و رهبران آموزشی اطمینان یابند که معلمان، آموزشهای مبتنی بر استاندارد را اجرا می کنند.

بدون شک یکی از مباحث اصلی و بنیادی علم روانشناسی ویژگیهای شخصیتی می باشد. از آنجا که این ویژگیها زیربنای نظام رفتاری افراد را تشکیل می دهند، پرداختن به این مقوله می تواند جنبه های خاصی از عملکرد افراد را در زمینه های مختلف روشن سازد. از مصادیق بارز این موضوع، همانطور که اشاره شد تاثیر ویژگیهای شخصیتی افراد بر پیشرفت تحصیلی آنها می باشد.

بنابراین موضوع مهمی که رفتارها و برخوردهای معلمان در کلاس درس را توجیه می کند ویژگیهای شخصیتی آنها می باشد. ویژگیهای شخصیتی دانش آموزان است که چگونگی ارتباط با معلمان را مشخص می کند و اگر رابطه نباشد، آموزش معنی ندارد. مسلم است که چگونگی کیفیت رابطه معلم و دانش آموز تا حدود زیادی روی یادگیری او تاثیر می گذارد. در واقع جنبه های موثر روابط میان فردی اساسی در کلاس برای یادگیری دانش آموزان از جنبه های فهم ذهنی کم اهمیت تر نیست.

انسان توانایی های مختلفی دارد یکی از این توانایی ها خلاقیت است. خلاقیت توانائی شخص در ایجاد ایده ها، نظریه ها، بینش ها یا اشیای جدید و نو و بازسازی مجدد در علوم و سایر زمینه هاست که به وسیله متخصصان به عنوان پدیده ای ابتکاری و از لحاظ علمی، زیبایی شناسی، فناوری و اجتماعی با ارزش قلمداد گردد.

خلاقیت پدیده ای است ذهنی که از کاربرد فرآیند های شناختی معمول حاصل می شود.

نظام آموزشی ما برای پرورش خلاقیت کودکان و نوجوانان نیازمند تحول اساسی است و معلمان از عناصر کلیدی این نظام

پژوهش نشان از همبستگی مثبت میان هوش و خلاقیت دارد. بر طبق متا آنالیز های صورت گرفته متوسط همبستگی میان این دو ویژگی نسبتا ملایم است. با این حال در بیشتر مطالعاتی که با استفاده از متغیرهای مکنون صورت می گیرد این همبستگی اساسی تر است. یک کلاس خلاق به دانش آموزان خود اجازه بیشتری برای پرسش های باز می دهد، چنین کلاسی به دانش آموز فرصت منحرف شدن از موضع اصلی را می دهد و موجب رشد تفکر خلاق می شود.

دانش آموزان دارای تفاوت های فراوانی هستند که این تفاوت ها در آموزش نقش اساسی دارند، آنها از نظر یادگیری، توانایی کارآمدی و توانایی تفکر منطقی با یکدیگر تفاوت های مهمی دارند، در برابر مشکلات و چالش ها نیز با شیوه های متفاوتی برخورد می کنند، برخی از دانش آموزان دنبال کارهای جدید و لذت بخش می روند برخی دیگر کارهای قبلا آزمایش شده و مطمئن را ترجیح می دهند. به عبارت دیگر، یادگیرندگان از نظر شخصیتی، نگرش ها، واکنش های هیجانی و سبک های شناختی با همدیگر متفاوتند.

مبانی نظری پژوهش

تعریف خلاقیت

در بین روانشناسان توافقی که حاکی از نظر مشترک پیرامون تعریف خلاقیت باشد وجود ندارد. در واقع گستردگی تعریف، نشأت گرفته از دیدگاه های گوناگون روان شناختی از این پدیده است. خلاقیت فرآیندی از خلاق بودن است، مجموعه ای از اعمال که ایده ها افکار و اشیاء فیزیکی جدیدی را به وجود می آورد. آلدِر^۷ (۲۰۰۲) "در کتاب چگونه هوش خلاق را تعریف کنیم؟"، خلاقیت را این گونه تعریف کرده است:

- چیزی است که هنر پیشگان دارند.
- یک نگرش غیر معمول یا بدیع به مسایل است.
- تداعی با عناصر شناختی منفک با ایده هاست.
- فرآیندی که به محصول با ارزش می انجامد.
- یک استعداد یا صفت خاص حاصل شده ی مغزی به عنوان یک نظام پیچیده است.
- فرآیندی که چیزی را جدید و با ارزش می کند.
- ویژگی ها و خصوصیات بی همتایی از آنچه که فرد به آن معنا می دهد.

رانکو^۸ (۲۰۰۷) نیز خلاقیت را شامل آفرینش چیزی جدید و مفید می داند. یکی از نظریه پردازانی که تحقیقات گسترده ای در رابطه با خلاقیت انجام داده است. تورنس^۹ [۱۵] سه تعریف برای خلاقیت در سه زمینه پژوهشی، هنری و وابسته به بقاء مطرح کرده است. به نظر وی تعریف پژوهشی خلاقیت عبارت

معلمان و والدین با پیام های منفی، در برابر آنچه دانش آموزان قادرند انجام دهند مانع به وجود می آورند. بسیاری از آنچه امروز در زندگی مان قادر به انجامش نیستیم، ناشی از آن است که به ما گفته اند نمی توانید از عهده ی انجامش برآیید. گاه به این نتیجه، اثر پیگمالیونی گفته می شود.

در نظریه شناختی اجتماعی باندورا، افراد دارای احساس کارآمدی بالا در مقابله با عوامل فشارزای خاص و تقاضا های بین فردی، آسیب پذیری کمتری به استرس و بدکاری دارند و در نتیجه در جنبه های کلیدی و مهم زندگی نظیر پیشرفت تحصیلی و تعاملات اجتماعی بهتر می توانند از اضطراب و افسردگی جلوگیری کنند.

پوتوین^۵، ساندر و لارکین^۶ (۲۰۱۲) دریافتند دانش آموزان دارای خودکارآمدی بالا نسبت به دانش آموزان دارای خودکارآمدی پایین تر از عملکرد تحصیلی بالاتری برخوردارند؛ آنها نشان دادند که خودکارآمدی تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و هیجانات را پیش بینی می کند.

خلاقیت به معنای خاص آن به مثابه برترین ویژگی ذهنی انسان مولد و متفکر خود نشانی است از رشد متعادل و متعالی از شخصیت و پاسخی است به نیاز همیشه ی انسان به شکافتن بن بست ها و راه یافتن به فراتر ها [۱۴]. انقلاب اطلاعاتی و الکترونیکی و انفجار دانش امکان پیش بینی های دانش های لازم برای برخورد مؤثر با شرایط محیطی را با مشکل روبرو ساخته است لذا اندیشمندان و محققان راه چاره را در توجه به خلاقیت و توانمندی های فکری بشر دانسته اند. روانشناسان معتقدند که خلاقیت یکی از عوامل تشکیل دهنده بازده یا عملکرد ذهن به حساب می آید، هر چند اندازه گیری آن کاری بسیار دشوار و شاید غیر ممکن باشد. به نظر می رسد وقتی ضریب هوشی پایین تر از ۱۲۰ است خلاقیت چشمگیر و چندان بدرد بخوری مشاهده نمی شود و زمانی که ضریب هوشی از ۱۲۰ تجاوز می کند همبستگی آن با خلاقیت به سرعت کاهش می یابد. در واقع انسان های خیلی با هوش، خیلی منطقی و خیلی حسابگر چندان خلاق نیستند.

پژوهش پاشا شریفی و قدرتی (۱۳۸۹) نشان می دهد که بین دانش آموزان تیز هوش از نظر خلاقیت تفاوت معناداری وجود دارد. دانش آموزان دختر تیز هوش در مدارس استعدادهای درخشان در خلاقیت و برخی از مولفه های آن به طور معناداری بالاتر از دانش آموزان مدارس غیر انتفاعی و دولتی است.

در دنیای معاصر داشتن افکار خلاقانه عامل پیشرفت فردی و اجتماعی محسوب می شود و آموزش و پرورش افرادی که قادر باشند بر اساس اندیشه ی خلاقانه با مشکلات متعدد روبرو و به حل آنها پردازد هدف نهایی جوامع در حال توسعه است. ادبیات

۳. بیان و توصیف یک حس درونی از خصوصیات اصلی آن است.

این دیدگاه، خلاقیت را به اشکال مختلف به مراقبه مربوط می‌کند. مراقبه روشی است که ما درون خود را می‌بینیم و خلاقیت را در آن جا می‌دهد. خلاقیت بیشتر به نظریه سلسله مراتب نیازهای مزلو، به مفهوم خود شکوفایی با کمال فردی که در روانشناسی غربی اهمیت دارد، نزدیک است. خلاقیت در دیدگاه شرقی تلاش دارد واقعیت‌های ناهشیار موجود را کشف کند، نه این که چیزی جدید را اختراع کند. بنابراین، تلاش در جهت خلق دوباره می‌باشد و فعال سازی مجدد مطرح است نه اختراع. در بعضی از کشورهای شرقی خلاقیت بیشتر یک ابراز روحانی است و نه یک فرآیند حل مسأل دنیوی.

یکی از سوالاتی که در چهار دهه ی گذشته، ذهن بسیاری از پژوهشگران و اندیشمندان تعلیم و تربیت را به خود مشغول کرده و تحقیقات بسیاری را به وجو آورده این است که «آیا می توان خلاقیت را پرورش داد؟»

پژوهش های انجام شده در این زمینه نشان می دهد که خلاقیت را هم می توان آموزش و پرورش داد در این مورد دیدگاه های متضادی مطرح بوده است:

بررسی پیشینه ی تحقیقات نشان می دهد که پیروان اصالت ذات، خلاقیت را یک توانایی و صفت بالقوه تلقی می کردند ولی حتی متفکران پیشرو نیز بر این باور بودند که هر چند خلاقیت نیز مانند هوش، بعد ارثی دارد، باز هم عوامل محیطی می توانند بر این توانایی اثر بگذارند. تحقیقات اخیر نشان داده اند که خلاقیت (در تمام فعالیت های فردی و گروهی انسان مشاهده می گردد) با شدت و ضعف بالقوه و پرورش پذیر در همه انسان ها وجود دارد.

سندرز^{۱۱} در کتاب آموزش خلاقیت از طریق استعاره تاکید می کند که برای پرورش خلاقیت باید به کودکان و نوجوانان امکان تفکر داد و آنان را از انجام دادن فعالیت های قالبی از پیش تعیین شده تا امکان بر حذر داشت.

در رابطه با پرورش خلاقیت، پژوهش ها نشان داده اند که افراد خلاق به مراتب بیش از افراد غیر خلاق، توانایی پرورش خلاقیت را در دیگران دارند. موثرترین بررسی ها مربوط به همبستگی های خلاقیت توسط دوینگ^{۱۲} (۱۹۷۰) والاج (۱۹۷۰) و دلاس و کلاگر^{۱۳} انجام شده است نتایج بررسی ها نشان داده که خلاقیت به محققین و نظریه پردازان تا مدت های طولانی تصور می کردند که خلاقیت فرآیند ارثی و ذاتی است و چنین می نمود که جهان در سطح کلی فقط باید آن تعداد محدود هنرمندان خلاق، دانشمندان و افراد با استعداد را پرورش دهد و

است از فرآیند حس کردن مشکلات و مسایل، شکاف در اطلاعات، عناصر گم شده چیزهای ناجور، حدس زدن و فرضیه سازی درباره این نواقص و ارزیابی و آزمودن این حدس ها و فرضیه ها، تجدید نظر کردن و دوباره آزمودن آنها و بالاخره انتقال نتایج. تورنس در تعریف هنری خلاقیت به مصادیقی اشاره می‌کند که برخی از مصادیق عبارتند از: خلاقیت مانند خواستن دانستن است، خلاقیت مانند دوباره نگاه کردن است، آفرینندگی مانند خط زدن خطاهاست، آفرینندگی مانند خواندن به سبک خود است. تورنس در تعریف خلاقیت "وابسته به بقاء" خلاقیت را عبارت از قدرت کنار آمدن با موقعیت‌های دشوار و خطرناک می‌داند، وقتی که شخص هیچ راه حل از پیش آموخته شده‌ای ندارد. گانیه^{۱۴} [۱۵] خلاقیت یا آفرینندگی را نوعی حل مسأله می‌داند که تازگی نتایج تفکر آفریننده از ویژگی‌های آن است. در نظریه گیلفورد آفرینندگی بر حسب تفکر واگرا تعریف شده است [۱۵]

دیدگاه‌های کلی مربوط به خلاقیت

در ارتباط با خلاقیت، یک نظریه منحصر به فرد که مورد قبول همگان باشد وجود ندارد. به همین دلیل، نظریه‌های متفاوتی که در این زمینه وجود دارند را مورد ملاحظه قرار می‌دهیم، تا ببینیم هر کدام برای درک کلی موضوع چه چیزی عرضه می‌کنند.

دیدگاه غرب از خلاقیت

تعاریف خلاقیت و هم چنین فرآورده و نگرش به آن، از فرهنگی به فرهنگ دیگر فرق می‌کند. تعریف غرب از خلاقیت بیشتر در آزمون های خلاقیت تورنس مشاهده می شود. در این آزمون ها تکالیف به صورت سیالی (تعداد ایده ها)، انعطاف پذیری (تنوع و گوناگونی ایده ها) و ابتکار (معنی دار بودن ایده ها) نمره گذاری می شوند که این ها بازتابی از دیدگاه دنیای غرب به خلاقیت است. نگرش های فرهنگی به سمت خلاقیت از ارزشهای اساسی و اصلی غرب در طرفداری از گروه‌های اجتماعی مثل آزادی، فردیت گرایی و پیشرفت اصولی و زیر بنایی ناشی می‌شود و اصطلاحات ابتکار، سیالی و انعطاف پذیری دیدگاه‌های فرهنگ غرب را زنده می‌کند.

دیدگاه شرق از خلاقیت

دیدگاه شرق در مورد خلاقیت بیشتر از اصول زیر ناشی می‌شود:

۱. بیان کمال فردی
۲. در ارتباط با سنت و عرف در دوره‌های قبلی تاریخ (شامل قدیمی‌ترین و اصیل‌ترین آن‌ها) می‌باشد.

در برابر دیگر افراد که متاسفانه عاری از استعداد تلقی می شوند مسئولیت ندارد.

«ویلیام جیمز^{۱۴}» تقریباً حدود یک قرن پیش، به مساله خلاقیت اشاره داشته است و بیان کرده که «همه ی ما توانایی و استعدادا خلاقیت را داریم ولی متاسفانه در طول زندگی و در مسیر آموزش و تعلیم یاد می گیریم که غیر خلاق باشیم، به عبارت دیگر در سطح کلی محیط یادگیری اعم از خانه، مدرسه و اجتماع ما را به تفکر همگرا عادت می دهد.» او معتقد است دوران کودکی سرآغاز شکل گیری روند تفکر خلاق محسوب می شود. پس در اینجا می توان گفت که یک معلم با آگاهی از نوع روند تفکر واگرا و همگرا می تواند تفکر کودکان را در یکی از دو جهت سوق دهد.

شخصیت :

اغلب روانشناسان قبول دارند که واژه شخصیت از کلمه لاتین پرسونا مشتق شده است که به ماسک نمایشی اشاره دارد که هنرپیشه های رومی در تئاترهای یونانی به چهره می زدند. در واقع امروزه تعریف واحدی از واژه شخصیت وجود ندارد و تعاریف و تعابیر گوناگونی توسط دانشمندان مختلف و نظریه پردازان گوناگون در قلمرو روان شناسی بوجود آمده است که هر کدام از آنها با توجه به جنبه های گوناگون از آدمی و تواناییها و رفتارهای وی تعریفی را ارائه می دهند. بعنوان نمونه بعضی از نظریه پردازان شخصیت با تأکید بر ارث و منشأ ژنتیکی رفتارها و خصوصیات افراد و تفاوت های فردی، در واقع به دنبال تبیینی فیزیولوژیک برای ویژگیهای شخصیتی هستند. گروهی دیگر بر رفتارهای ظاهری و قابل مشاهده افراد تأکید دارند و یا عده ای فرایندهای ناهشیار و غیرقابل مشاهده را مورد مطالعه و بررسی خویش قرار می دهد و همچنین گروهی هم بر روابط میان افراد در اجتماع توجه می کنند.

ویژگی های شخصیتی

ویژگیهای شخصیتی بیانگر آمادگی های کلی شخصیت انسان برای نشان دادن واکنش یکسان به محرک های مختلف بوده و نظم و واکنش های او در موقعیتهای مختلف و در طول زمان را توجیه می کند [۷].

ویژگی شخصیتی والدین به دو صورت با رشد کودکان رابطه مستقیم دارد، اول اینکه کودکان ممکن است که ویژگیهای اصلی شخصیت والدین را به ارث ببرند که این ویژگی ها ممکن است به مشکلات رفتاری شدیدی منجر شود. برای نمونه در ویژگی های شخصیتی مثل وجدانی بودن پایین والدین که بر اساس ویژگی هایی مانند خود تنظیمی پایین و تمایل به فعالیت

قبل از عملکردن شاخص است، ممکن است کودکان تمایل به خود کنترلی پایین را به ارث ببرند و در نتیجه سطوح بالایی از رفتارهای برون نمود را از خود نشان دهند.

دوم اینکه والدین با ویژگیهای شخصیتی اصلی ممکن است در رفتارهایی مانند پرخاشگری و همچنین بی نظمی، الگوی کودکان خود باشند و کودکان ممکن است که این رفتارها را تقلید کنند.

پیشینه پژوهش

فرضیه تحقیق

- بین خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

- بین مؤلفه های خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

- بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از نظر روش از نوع پژوهش های توصیفی- همبستگی می باشد و به شکل میدانی انجام شده است. جامعه آماری این تحقیق عبارت است از تمامی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان رودان در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ که تعداد آنها برابر آمار موجود در اداره آموزش و پرورش شهرستان رودان تعداد ۱۲۸۵ نفر بود. از جامعه آماری فوق الذکر، نمونه ای به حجم ۳۵۲ نفر به روش تصادفی طبقه ای بر اساس فرمول کوکران انتخاب شدند. در راستای جمع آوری داده ها از سه پرسش نامه به قرار زیر استفاده شد:

- پرسش نامه ویژگی های شخصیتی: جهت سنجش ویژگی های شخصیتی از فرم کوتاه آزمون نئو^{۱۵} که توسط مک کری و کاستا^{۱۶} (۱۹۸۵) ساخته شده و جمعاً دارای ۶۰ گویه است استفاده شد. این آزمون برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت به کار می رود که عبارتند از: روان رنجوری (گویه های ۱، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۴۶، ۵۱ و ۵۶)، برون گرایی (گویه های ۲، ۷، ۱۲، ۱۷، ۲۲، ۲۷، ۳۲، ۳۷، ۴۲، ۴۷، ۵۲ و ۵۷)، انعطاف پذیری (گشودگی) (گویه های ۴، ۹، ۱۴، ۱۹، ۲۴، ۲۹، ۳۴، ۳۹، ۴۴، ۴۹، ۵۴ و ۵۹)، دلپذیر بودن (سازگاری) (گویه های ۳، ۸، ۱۳، ۱۸، ۲۳، ۲۸، ۳۳، ۳۸، ۴۳، ۴۸، ۵۳ و ۵۸) و بیداری وجدان (وجدانی بودن) (گویه های ۵، ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۳۵، ۴۰، ۴۵، ۵۰، ۵۵ و ۶۰). پاسخنامه این پرسش نامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی تفاوت، موافقم و

(۱۹۹۹) در حوزه پیشرفت تحصیلی ساخته شده و از پژوهش رستمی (۱۳۹۰) اقتباس شده است. آزمون پیشرفت تحصیلی قادر است با ۴۸ گویه، ۵ حوزه مربوط به پیشرفت تحصیلی به شرح ذیل را اندازه گیری نماید: خود کارآمدی، تاثیرات هیجانی، برنامه ریزی، فقدان کنترل پیامد و انگیزش. به هریک از این عامل ها نمره ای اختصاص یافته است که به ترتیب ۵ و ۴ و ۳ و ۲ و ۱ می باشد و بر این اساس نمره کمتر از ۵۳ نشان دهنده خودکارآمدی ضعیف و نمره بالاتر از ۸۵ نشان دهنده خودکارآمدی قوی می باشد. نمره کمتر از ۲۸ بیانگر تاثیرات هیجانی ضعیف و نمره ۵۳ به بالا بیانگر تاثیرات هیجانی قوی می باشد. نمره کمتر از ۱۱ بیانگر برنامه ریزی ضعیف و نمره بالاتر از ۲۳ بیانگر برنامه ریزی قوی می باشد. نمره کمتر از ۶ بیانگر کنترل پیامد ضعیف و نمره بالاتر از ۱۳ بیانگر فقدان کنترل پیامد قوی می باشد. نمره کمتر از ۱۴ بیانگر انگیزش ضعیف و نمره بالاتر از ۲۴ بیانگر انگیزش قوی می باشد. نمره کمتر از ۱۲۰ بیانگر عملکرد تحصیلی ضعیف و نمره بالاتر از ۱۷۵ بیانگر عملکرد تحصیلی قوی و نمره بین ۱۷۴-۱۲۱ بیانگر عملکرد تحصیلی متوسط می باشد. رستمی (۱۳۹۰) میزان پایایی هر یک از عامل های پرسش نامه را به شرح زیر به دست آورده است: عامل اول: ۰/۹۱، عامل دوم: ۰/۹۲، عامل سوم: ۰/۷۳، عامل چهارم: ۰/۶۳، عامل پنجم: ۰/۷۲. نور محمدیان (۱۳۸۵) میزان پایایی این آزمون را ۰/۷۴ برآورد نموده است.

یافته های پژوهش

- بین خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

به منظور آزمون فرضیه مذکور از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

جدول ۲: نتایج ضریب همبستگی پیرسون در خصوص آزمون فرضیه فرعی اول

پیشرفت تحصیلی		خلاقیت
ضریب همبستگی	P <	
۰/۵۱۴	۰/۰۰۱	خلاقیت
۰/۴۶۲	۰/۰۰۱	ویژگی های شخصیتی

از یافته های آزمون ضریب همبستگی پیرسون نتیجه می گیریم که بین خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

کاملاً موافقم) تنظیم شده است. نمره گذاری فرم کوتاه این پرسش نامه در تمام مواد یکسان نیست به این معنی که در نمره گذاری برخی از مواد فرم کوتاه پرسش نامه، به کاملاً مخالفم نمره ۴، مخالفم نمره ۳، بی تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۱ و کاملاً موافقم نمره ۰ تعلق می گیرد (گویه های شماره ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۶، ۳۱، ۳۶، ۴۱، ۵۱، ۵۶، ۲، ۷، ۱۷، ۲۲، ۳۲، ۳۷، ۴۷، ۵۲، ۱۳، ۲۸، ۴۳، ۵۳، ۵۸، ۱۹، ۳۴، ۴۹، ۵۹، ۵، ۱۰، ۲۰، ۲۵، ۳۵، ۴۰، ۵۰ و ۶۰) و سایر گویه ها برعکس نمره گذاری می شوند (کاملاً مخالفم نمره ۰، مخالفم نمره ۱، بی تفاوت نمره ۲، موافقم نمره ۳ و کاملاً موافقم نمره ۴). در حالی که برخی دیگر از مواد این فرم کوتاه به صورت عکس حالت گفته شده نمره گذاری می شوند. رأفت (۱۳۹۲) پایایی آن را ۰/۹۵ گزارش نموده است. در پژوهش حاضر پایایی این مقیاس به صورت کلی با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد و میزان ۰/۷۹ به دست آمد.

پرسش نامه خلاقیت: پرسش نامه استاندارد خلاقیت تورنس (۱۹۶۲)، با ۲۰ گویه خلاقیت فرد در سازمان را مورد اندازه گیری قرار می دهد. نمره گذاری پرسش نامه خلاقیت براساس مقیاس لیکرت و شامل ۵ طیف شامل (کاملاً موافق، موافق، بی نظر، مخالف و کاملاً مخالف) می باشد. و چهار مؤلفه انطاف پذیری، بسط، ابتکار و سیالی را می سنجد. این پرسش نامه در تحقیقات زیادی مورد استفاده قرار گرفته است و همه آنها بر روایی و پایایی آن تأکید داشته اند. به عنوان مثال؛ نوشین معتمدی در پایان نامه خود برای پرسش نامه خلاقیت از ضریب آلفای کرونباخ استفاده نموده بود که میزان آن را به صورت کلی ۰/۸۷ و برای هریک از ابعاد آن نیز به ترتیب ۰/۶۵، ۰/۹۱، ۰/۷۳ و ۰/۸۰ به دست آورده بود. احمدی و همکاران (۱۳۹۰) نیز میزان پایایی ۰/۸۴، تقی زاده و تاری (۱۳۸۸) نیز میزان ۰/۸۴۷ را گزارش کرده اند. دوکانه ای (۱۳۹۱) نیز بر میزان روایی و پایایی بالای آن تأکید کرده است.

جدول ۱: مؤلفه های پرسش نامه خلاقیت

ابعاد	تعداد گویه ها	شماره های گویه ها
سیالی	۵ گویه	۱ الی ۵
بسط	۵ گویه	۶ الی ۱۰
ابتکار	۵ گویه	۱۱ الی ۱۵
انطاف پذیری	۵ گویه	۱۶ الی ۲۰
کلی	۲۰ گویه	۱ الی ۲۰

پرسش نامه پیشرفت تحصیلی: جهت اندازه گیری

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در این پژوهش از پرسش نامه EPT^{۱۷} استفاده شد. این پرسش نامه توسط فام و تیلور^{۱۸}

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره دوم ابتدایی آموزش و پرورش شهرستان رودان انجام شد که نتایج حاصل از آن نشان داد: بین خلاقیت و ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین مؤلفه های خلاقیت (سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری) با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بین ابعاد ویژگی های شخصیتی برون گرایی، انعطاف پذیری، دلپذیر بودن و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. از طرفی دیگر بین مؤلفه روان رنجوری با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد.

واژه نامه

1. Reber	ربر
2. Ladine	لادین
3. Rading	رادینگ
4. Costa & McCrae	کاستا و مک کری
5. Putvin	پوتوین
6. Sander and Larkin	ساندر و لارکین
7. Alder	آلدر
8. Ranko	رانکو
9. Torrance	تورنس
10. Gania	گانیه
11. Sanders	سندرز
12. Dowing	دوینگ
13. Dalas and Kalager	دلاس و کالاجر
14. William James	ویلیام جیمز
15. NEO-FFI	آزمون نتو
16. McCray and Costa	مک کری و کاستا
17. Educational performance Test	EPT
18. Fam and Taylor	فام و تیلور

- بین مؤلفه های خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

به منظور آزمون فرضیه مذکور از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن به شرح ذیل می باشد:

جدول ۳: نتایج ضریب همبستگی پیرسون در خصوص رابطه مؤلفه های خلاقیت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

کیفیت زندگی کاری		
P <	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	۰/۴۲۵	سیالی
۰/۰۰۱	۰/۵۰۴	بسط
۰/۰۰۱	۰/۶۲۷	ابتکار
۰/۰۰۱	۰/۵۶۹	انعطاف پذیری

از یافته های آزمون ضریب همبستگی پیرسون (جدول فوق) نتیجه می گیریم که بین مؤلفه های خلاقیت (سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف پذیری) با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

- بین مؤلفه های ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه وجود دارد.

به من منظور آزمون فرضیه مذکور از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن به شرح ذیل می باشد.

جدول ۴: نتایج ضریب همبستگی پیرسون در خصوص رابطه مؤلفه های ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی		
P <	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	-۰/۳۰۴	روان رنجوری
۰/۰۰۱	۰/۳۸۴	برون گرایی
۰/۰۰۱	۰/۲۹۱	انعطاف پذیری
۰/۰۰۱	۰/۳۱۰	دلپذیر بودن
۰/۰۰۱	۰/۲۳۰	وجدانی بودن

از یافته های آزمون ضریب همبستگی پیرسون نتیجه می گیریم که بین ابعاد ویژگی های شخصیتی برون گرایی، انعطاف پذیری، دلپذیر بودن و وجدانی بودن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در سطح کمتر از ۰/۰۵ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. از طرفی دیگر بین مؤلفه روان رنجوری با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان رابطه منفی و معنی داری وجود دارد.

- [8] Robbins Stephen P, Di Stéro and Devier 1998. Organizational Behavior. Translated by Seyyed Mohammad Arabi, Mohammad Ali Hamid Rafiei, Behrouz Asrari Ershad (2006). Tehran, Cultural Research Office Publications: Fourth Edition. [Persian]
- [9] Karimi Yi. Personality Psychology, Third Edition, Tehran: Viraish Publishing Institute. 1997. [Persian]
- [10] Ghasemi b. Investigating the Relationship between Personality Traits and Academic Achievement and Academic Motivation of First Grade Secondary School Students in Bandar Abbas, M.Sc. Thesis, Department of Educational Psychology, Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch. 2016. [Persian]
- [11] Karimi Y. Personality Psychology, Tehran: Editing Publishing Institute. 2010. [Persian]
- [12] Afrooz Gh. Talented and creative students of Payvand Magazine, No. 88, Parents and Teachers Association. 1991. [Persian]
- [13] Shariatmadari A. Educational Psychology, Amir Kabir Publishing Institute, Tehran. 1993[Persian]
- [14] Afrooz Gh. Applied Educational Psychology, Tehran, Parents and Educators Association. 1997. [Persian]
- [15] Karimi Y. Personality Psychologist, Publishing and Editing Institute, Tehran. 2001. [Persian]

فهرست منابع

- [1] Seif A.A. Educational Psychology, Learning and Educational Psychology, Tehran: Agah Publications, 8th Edition. 2001. [Persian]
- [2] Saif A. Modern Educational Psychology, Tehran: Doran. 2009. [Persian]
- [3] Keshavarz M, Jafari A, Salahshour M, Minister of Cognitive Relationships and Personality Traits with Academic Progress (Case Study: Tehran University of Medical Sciences), Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences, 2013;(1) 1: 11-19. [Persian]
- [4] Jafari Nejad H, Saadi Pour A, Haji Hassani M. The relationship between personality traits and study methods with academic achievement in undergraduate students of Allameh Tabatabai University of Tehran, Quarterly Journal of Educational Psychology, Year 8, 2012; 25: 54-35. [Persian]
- [5] Chairman Saadi H. Investigating the relationship between academic self-concept, academic motivation and academic achievement of fifth grade elementary students in Bandar Lengeh city, Master's thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University. 2007[Persian]
- [6] Tamnaei Far M, Gandami Z. The Relationship between Motivation of Progress and Academic Progress in Students, Quarterly Journal of Educational Strategies . 2011; 4(1): 19-15. [Persian]
- [7] Shamloo S. Schools and Theories in Personality Psychology, Tehran: Roshd Publications, Seventh Edition. 2003.